

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СПОРТИВНОГО ПРОФІЛЮ В УКРАЇНІ

Світлана ЛЕВАДНЯ

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. У даній статті автор розглядає особливості діяльності спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю в Україні з точки зору системного підходу. Наводяться показники рівня спортивної майстерності вихованців, джерела фінансування, матеріально-технічна база 10 спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю. Автором пропонуються шляхи вирішення проблеми матеріально-технічного забезпечення спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю у сучасних умовах функціонування.

Ключові слова: система підготовки спортивних резервів, спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю, джерела фінансування, матеріально-технічне забезпечення.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Підготовка спортивних резервів, здатних гідно захищати націю країну на міжнародній спортивній арені, є актуальною проблемою. Це підтверджують такі нормативно-правові акти галузі фізичної культури і спорту – Закон України «Про фізичну культуру та спорт», Національна доктрина розвитку фізичної культури та спорту, Державна стратегія розвитку фізичної культури та спорту на 2007 – 2011 роки, де наголошується, що одним із пріоритетних завдань фізичної культури та спорту в Україні є утвердження авторитету нашої держави у світовому співтоваристві.

Важливою ланкою в системі підготовки спортивних резервів займають спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю, які забезпечують розвиток спортивних здібностей та формування дітей і молоді з метою підготовки спортсменів до національних збірних команд України з видів спорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел показав, що у науково-педагогічній літературі описано багатий досвід підготовки спортивних резервів, але основна увага вчених зосереджена на питаннях побудови багаторівневої підготовки, особливо в дитячо-юнацьких спортивних школах, методики розвитку спортивних здібностей у віковому аспекті, структури тренувальних навантажень з питань відбору спортсменів у види спорту [1; 2; 6].

Подальший розвиток наукових основ підготовки спортивного резерву потребує пошуку нових шляхів оптимізації системи багатолітньої підготовки спортсменів у різних видах спорту, про що свідчать роботи Багера В. Г., Мелехової Т. М., Нікітушкіна В. Г., Платонової Н. П., Шенкарук О. А. та інших.

За останні десяти роки кафедра менеджменту фізичної культури Харківської державної академії фізичної культури проводить дослідження організаційно-управлінських аспектів підготовки спортивного резерву у спортивних школах [5], спеціалізованих навчальних закладах спортивного профілю [3; 4].

Мета даного дослідження – розкрити особливості функціонування спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю у сучасних умовах.

Завдання дослідження:

1. Визначити особливості функціонування спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю щодо матеріально-технічного забезпечення.

2. Методи дослідження: аналіз літературних джерел та документів, анкетування, інтерв'ю, статистичний аналіз.

Виклад основного матеріалу дослідження. У даний час в Україні підготовку спортивних резервів з 37 видів спорту здійснюють 18 спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, які функціонують в 11 областях України.

До спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю належать: 9 вищих училищ фізичної культури, 3 училища олімпійського резерву, 4 спортивних ліцеїв-інтернатів, 2 школи-інтернати спортивного профілю. Основними завданнями спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю є:

- пошук і відбір спортивно обдарованих дітей та молоді;
- організація інтенсивного та високоефективного навчально-тренувального процесу, забезпечення участі учнів і студентів у змаганнях;
- створення учням та студентам сприятливих умов для поєднання інтенсивних тренувань з навчанням, відпочинком, відновленням сил і енергії;
- підготовка спортсменів, які здатні успішно виступати на престижних міжнародних змаганнях та інші.

Для вирішення поставленої мети проведено дослідження, у якому прийняли участь вчителі-тренери 10 спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, де навчаються та підвищують свою спортивну майстерність 3 311 вихованців. Серед них 10 % складають висококваліфіковані спортсмени – майстри спорту міжнародного класу та майстри спорту України (рис. 1).

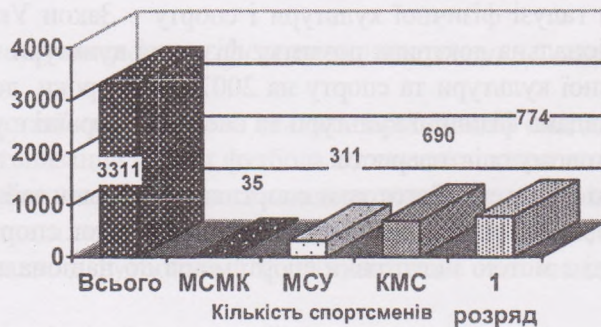

Рис. 1. Рівень спортивної майстерності вихованців 10 спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю

Проведене нами дослідження показало, що 10 спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю фінансуються, головним чином, із бюджетних джерел – державних, обласних та місцевих бюджетів.

З державного бюджету фінансується Республіканське вище училище фізичної культури, Харківське державне вище училище фізичної культури № 1, Харківська училище олімпійського резерву ДЕЦ з легкої атлетики.

З обласних бюджетів фінансуються Львівське державне училище фізичної культури, Миколаївське вище училище фізичної культури, Харківське обласне вище училище фізичної культури та спорту, Луганське обласне вище училище фізичної культури, Київський обласний ліцей-інтернат фізичної культури і спорту.

З місцевих бюджетів фінансуються Березнівський ліцей-інтернат спортивного профілю та Київський спортивний ліцей-інтернат.

Як показали результати нашого дослідження, спеціалізованими навчальними закладами спортивного профілю залучаються і позабюджетні джерела фінансування: добровільні грошові внески, спонсорство, кошти, отримані від надання платних послуг.

Проведене дослідження щодо питання «Які зміни Ви хотіли б внести в умови роботи в спеціалізованому навчальному закладі спортивного профілю?» показало, що 50 %

10 респондентів серед запропонованих варіантів на перше місце за значенням поставили покращення матеріально-технічного забезпечення навчального закладу.

Було визначено, що на власних спортивних спорудах проводяться навчально-тренувальні заняття з більшості видів спорту у Республіканському вищому училищі фізичної культури, окрім занять по дзюдо та художній гімнастиці, які проводяться на орендованих спортивних спорудах без оплати, та у Харківському обласному вищому училищі фізичної культури, окрім занять з шорт-треку, спортивної гімнастики та лижних гонок, які проводяться на спортивних спорудах фізкультурно-спортивних товариств та відомств без оплати. Усі тренувальні заняття проводяться на власній матеріально-технічній базі у Київському спортивному ліцеї-інтернаті.

На власній матеріальній базі проводяться також заняття у Харківському вищому училищі фізичної культури № 1, але лише з чотирьох видів спорту (футбол, бокс, велоспорт, вільна боротьба), оскільки решта – 11 видів спорту – орендують спортивну базу на безоплатній основі.

Власні спортивні споруди для занять з 4 видів спорту має Луганське обласне вище училище фізичної культури. В училищі культивується 10 видів спорту, але тільки з 2 видів спорту – бокс та велоспорт – заняття проводяться на орендованих спортивних спорудах без оплати, а заняття з плавання, стрибків у воду, гандболу та спортивної гімнастики проводяться на платній основі.

Друге місце серед спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю за кількістю спортивних відділень займає Львівське вище училище фізичної культури. З 11 видів спорту тільки заняття з вільної боротьби і частково з санного спорту проводяться на власній спортивній базі училища, з 4 видів спорту заняття проводяться на спортивних спорудах ФСТ та відомств без оплати, а з 7 видів спорту – проводиться оренда на платній основі. Це такі види спорту, як бокс, водне поло, легка атлетика, спортивна гімнастика, кульова стрільба, сучасне п'ятиборство, футбол, які є найбільш масовими за кількістю учнів і студентів в училищі.

У Миколаївському вищому училищі фізичної культури культивується 15 видів спорту. Навчально-тренувальні заняття з 13 видів спорту проводяться на орендованій спортивній базі на безоплатній основі, а заняття з академічного веслування – на орендованій спортивній базі на платній основі. Тільки заняття з велоспорту – шосе проводяться на власній матеріально-технічній базі.

Навчально-тренувальна робота у Київському обласному ліцеї-інтернаті фізичної культури і спорту та у Харківському училищі олімпійського резерву ДЕЦ з легкої атлетики повністю проводиться на спортивних спорудах загальноосвітніх шкіл, ФСТ та відомств без оплати.

Особливу увагу привертає Березнівський ліцей-інтернат спортивного профілю, у якому здійснюється підготовка спортивного резерву з 6 видів спорту (греко-римська боротьба, важка атлетика, футбол, веслування на байдарках і каное, стрільба з луку, плавання), у якому навчально-тренувальна робота повністю проводиться на орендованій спортивній базі на платній основі.

Згідно з Положенням про спеціалізований навчальний заклад спортивного профілю для проведення спортивної діяльності навчальний спортивний заклад може мати власну або орендовану спортивну базу, стаціонарні або тимчасові спортивно-оздоровчі табори, користуватися спортивними спорудами території, на якій він знаходиться, спортивними базами місцевої молодіспорту, спортивних товариств та інших організацій на договірній основі.

У сучасних умовах функціонування, коли скорочується бюджетне фінансування, керівникам спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю необхідно ще більше зосередити увагу на створення сприятливих умов для спортивного удосконалення вихованців. Звернути основну увагу на непривиривність процесу спортивної підготовки, проблему відбортності спорту, мотивації вихованців до підкорення олімпійських вершин.

На ближню перспективу керівництву спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю необхідно активно співпрацювати з органами місцевого самоврядування, обласними, міськими, районними органами виконавчої влади з метою укладання договорів щодо оренди спортивних споруд в оренду на пільговій чи безоплатній основі.

Керівникам навчальних закладів, ведучим тренерам та успішним спортсменам засоби масової інформації доводити проблеми функціонування закладів до громадськості, залучати до співпраці батьків, спонсорів.

Так як спеціалізовані навчальні заклади спортивного профілю є важливою ланкою в системі підготовки спортивного резерву, необхідно активно співпрацювати з дитячо-юнацькими спортивними школами, спеціалізованими дитячо-юнацькими школами олімпійського резерву, школами вищої спортивної майстерності, іншими спеціалізованими навчальними закладами спортивного профілю з метою вдосконалення навчальної, виховної та спортивної роботи, для проведення спільних змагань, навчально-тренувальних зборів, науково-практичних конференцій, а також співпрацювати у напрямку матеріально-технічного забезпечення різних видів спорту.

На далеку перспективу керівникам спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю за підтримки органів державної влади та органів місцевого самоврядування активно працювати у напрямку розробки проектів щодо будівництва та передачі спортивної бази для користування навчальним закладам спортивного профілю, щодо відведення земельних ділянок, дольової участі у будівництві нових спортивних об'єктів.

Висновки

1. Проведене дослідження показало, що 10 спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю, директори яких приймали участь у дослідженні, фінансуються, головним чином, із державного бюджету.

2. Як показало наше дослідження, тільки у Республіканському, Харківському обласному вищих училищах фізичної культури і спорту та Київському спортивному ліцеї-інтернаті навчально-тренувальні заняття проводяться майже повністю на власних спортивних спорудах. Луганське обласне, Львівське, Миколаївське та Харківське державне вище училище фізичної культури № 1 використовують свою матеріальну базу частково, здебільшого проводять навчально-тренувальні заняття на орендованих спортивних спорудах без оплати, за винятком декількох видів спорту – на платній основі. У той час як у Київському обласному ліцеї-інтернаті фізичної культури і спорту та у Харківському училищі олімпійського резерву легкої атлетики підготовка спортивного резерву з видів спорту повністю здійснюється в орендованій спортивній базі без оплати, та у Березнівському ліцеї-інтернаті спортивного профілю – повністю на платній основі.

3. Завдяки співпраці та спільним зусиллям з боку керівництва фізкультурно-спортивних організацій різних рівнів, органів влади, державних та громадських органів управління фізичної культури та спорту, органів освіти, засобів масової інформації можливе досягнення головної мети – створення належних умов для підготовки спортсменів, здатних успішно виступати на міжнародній спортивній арені.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку: у подальших дослідженнях плануємо виявити та проаналізувати особливості функціонування спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю щодо кадрового та фінансового забезпечення.

Список літератури

1. Мелехова Т. М. Проблема підготовки спортивного резерва / Т. М. Мелехова // Теория и практика физической культуры. – 2000. – № 4. – С. 35 – 37.
2. Никитушкин В. Г. Организационно-методические основы подготовки спортивного резерва / В. Г. Никитушкин, П. В. Кващук, В. Г. Бауэр – М. : Сов. спорт, 2005. – 232 с.
3. Приходько И. И. Организация работы по подготовке спортивных резервов в училищах физической культуры / И. И. Приходько, В. А. Пинчук, С. А. Левадня // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / С. Єрмакова. – 2007. – № 11. – С. 74 – 77.

4. Приходько І. І. Аналітичний огляд діяльності училищ фізичної культури з підготовки спортивного резерву / І. І. Приходько, С. О. Левадня // Слобожанський науково-спортивний вісник : [зб. наук. ст.]. – Х., 2007. – № 11. – С. 206 – 208.

5. Путьятіна Г. М. Аналіз напрямків удосконалення діяльності спортивних шкіл / Г. М. Путьятіна // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. в галузі фіз. культури та спорту – Л., 2007. – Вип. 11, т. 5. – 285 с.

6. Система олимпийской подготовки и направления совершенствования подготовки спортсменов к играм Олимпиады 2008 г. в Пекине // Наука в олимпийском спорте. – 2005. – № 1 : спец. вып. – С. 1 – 167.

АНАЛИЗ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СПЕЦИАЛИЗИРОВАННЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ СПОРТИВНОГО ПРОФИЛЯ В УКРАИНЕ

Светлана ЛЕВАДНЯ

Харьковская государственная академия физической культуры

Аннотация. В данной статье автор рассматривает особенности деятельности специализированных учебных заведений спортивного профиля в Украине. Приведены показатели уровня спортивного мастерства воспитанников, источники финансирования, материально-техническая база 10 специализированных учебных заведений спортивного профиля. Автором предлагаются пути решения проблемы материально-технического обеспечения специализированных учебных заведений спортивного профиля в современных условиях функционирования.

Ключевые слова: система подготовки спортивных резервов, специализированные учебные заведения спортивного профиля, источники финансирования, материально-техническое обеспечение.

ANALYSIS OF ACTIVITY OF SPECIALIZED EDUCATIONAL SPORTS ESTABLISHMENTS TYPES IN UKRAINE

Svetlana LEVADNYA

Kharkiv State Academy of Physical Culture

Abstract. The article deals with considers in this article the features of activity of sports specialized educational establishments types in Ukraine. The indices of the sports skill level of pupils, financial sources, material technical base of 10 specialized sports educational establishments types are presented. The author suggest, the ways of solution of material technical provision of sports specialized educational establishments in modern conditions of functioning.

Key words: system of preparation of sportive reserves, specialized educational establishments of sports types, financial sources, material technical provision.